

12. Використання екстрактів фіточаїв при виробництві льодяникової карамелі

Любов Мазур, Світлана Савчук, Антонелла Дорохович
Національний університет харчових технологій

Вступ. Для збагачення льодяникової карамелі функціональними інгредієнтами було використано екстракти фіточаїв «Шлунковий», «Нирковий», «Здоров'я печінки», «Заспокійливий». До складу екстрактів входять комплексні збори лікарських трав, використання яких надасть карамелі певних фізіологічних властивостей і підвищить її харчову цінність.

Матеріали і методи. Використовували фіточаї зі зборів лікарських трав різного роду фізіологічної дії. Кінематичну в'язкість екстрактів визначали за допомогою каплярного віскозиметра, динамічну в'язкість розраховували з урахуванням густини розчинів. Поверхневий натяг визначали сталагмометричним методом.

Результати. За класичної рецептури приготування льодяникової карамелі до її складу входить цукор, патока, лимонна кислота і вода. Нами було вирішено замінити воду екстрактом збору лікарських трав. Така заміна не лише розширить асортимент льодяникової карамелі, але й підвищить її фізіологічну цінність. Приготування екстрактів розглядали з точки зору системного підходу (рис. 1).

Рис. 1 Підсистема приготування екстракту

Де h_1 і h_2 – якість води і сухого порошку фіточаю; X_1, X_2 – кількість води і сухого фіточаю, X_3 – температура екстрагування, X_4 – тривалість екстрагування, X_5 – ступінь подрібнення сухого чаю; Y_1 – вміст сухих речовин екстракту, Y_2 – температура екстракту, Y_3 – оптична густина екстракту. Була проведена оптимізація процесу екстрагування. В таблиці 1 наведено

фактори та інтервал варіювання.

Таблиця 1 – Фактори оптимізації та інтервали їх варіювання

Фактор оптимізації	Нижній рівень, X_i^+	Верхній рівень, X_i^-	Нульовий рівень, X_0
Кількість сухого фіточаю, X_1 , г	5	15	10
Температура екстрагування, X_2 , °C	50	90	70
Тривалість екстрагування, X_3 , хв	20	40	30

Оптимізацію процесу екстрагування проводили за параметром Y_1 – вміст сухих речовин екстракту:

$$Y = f(h_1, h_2, X_1, X_2, X_3, X_4, X_5) \rightarrow \max$$

Була визначена кінематична в'язкість розчинів за різної температури в діапазоні 20–70 °C. За контроль було прийнято дистильовану воду. Зі зростанням температури кінематична в'язкість знижується. Визначена динамічна в'язкість розчинів з урахуванням кінематичної в'язкості і густини розчинів, також було визначено поверхневий натяг.

На виготовлених екстрактах готували карамель і визначали її структурно-механічний показник – розтікання.

Висновок. Для отримання екстрактів високої якості необхідно враховувати не лише кількість сухого чаю, але й температуру і тривалість екстрагування, проте вміст фіточаїв різний, тому це впливає на в'язкість і поверхневий натяг екстрактів і, в подальшому, на структурно – механічні показники карамельної маси.